

65 Jaar Molukkers in Nederland:

Het ontslag en de strijd daartegen

In de editie van de Nieuwsbrief van maart schreven we al dat de Molukse militairen in 1951 na aankomst in Nederland werden ontslagen. Althans, dat gold voor de eerste groepen. De militairen die op latere schepen aankwamen, hoorden al eerder van hun ontslag. Toen zij werden ontslagen waren de Molukse militairen al geen KNIL-militair meer. Zij hadden, toen het KNIL op 26 juli 1950 was opgeheven, tijdelijk de status van de Koninklijke Landmacht gekregen. Dat was nodig om hen onder Nederlands gezag te houden. Bovenaan de stencils die de mannen kregen staat daarom ook dat zij ontslagen werden uit de 'Koninklijke Landmacht'. Het ontslag was een grote klap in het gezicht van de Molukse militairen en is in hoge mate de bron voor alle wantrouwen vanuit de Molukse gemeenschap jegens de Nederlandse overheid.

Molukse leiders met hun advocaat voor het gebouw van het Ambtenarengerecht (en de Raad van Beroep) in Den Haag, 26 november 1951 (MHM)

Eerste ronde

De Molukse militairen legden zich niet zomaar neer bij het ontslag. Zij bleven hun uniformen dragen en hielden in die uniformen 's ochtends appel. Dat kan worden gezien als een vorm van protest. Daarnaast gingen ze ook naar de rechter om het ontslag aan te vechten. De Molukse belangenorganisaties CRAMS (Commissie Ambonese Militairen en Schepelingen) en de KRM (Kepentingan Rakyat Maluku) werden daarbij gesteund door de Nederlandse stichting Door de Eeuwen Trouw (DDET). Namens de een van de ontslagen Molukkers, sergeant Saptanno, vocht advocaat Van Rijckevorsel het ontslag aan bij het Militair Ambtenarengerecht. Van Rijckevorsel had eerder de delegatie Aponno in augustus

1950 bijgestaan in een rechtszaak tegen de Nederlandse staat. Inzet was toen om te voorkomen dat de Molukse militairen tegen hun zin in op Java werden gedemobiliseerd. In de nieuwe zaak verwees Van Rijckevorsel opnieuw naar het recht van de KNIL-militairen om te worden gedemobiliseerd op een plek van keuze. Dat was een KNIL-recht en was volgens hem met de Molukse militairen meegegaan toen zij de tijdelijke KL-status kregen. De landsadvocaat ging niet inhoudelijk op de zaak in maar vond dat de militaire ambtenarenrechter geen uitspraak kon doen omdat de Molukkers immers door het ontslag geen militairen meer waren. Op 26 november 1951 verklaarde het Militair Ambtenarengerecht het ontslag van de Molukkers nietig. Daarmee was het 1-0 voor de Molukse ex-militairen.

Tweede ronde

De Nederlandse staat ging in hoger beroep tegen die uitspraak. Maar ze hield er ernstig rekening mee dat de Molukkers ook in hoger beroep zouden winnen en dus daags na de uitspraak weer in dienst genomen moesten worden. Om daarop voorbereid te zijn werd geïnventariseerd waar welke Molukse ex-KNIL-militairen zaten met welke rangen en functies. Er werd voor gezorgd dat er voldoende uniformen waren. En er werden benoemingsbrieven voorbereid om de 3.500 manschappen opnieuw in dienst te nemen. Tenslotte werd ook nog een dagorder gemaakt waarin de Molukse manschappen opnieuw welkom werden geheten in het leger. Het moet een hele operatie zijn geweest om al die voorbereidingen voor het hoger beroep klaar te hebben. Op het uur U konden de dagorder en alle benoemingsbrieven in de bureauladen blijven liggen. De Centrale Raad van Beroep stelde de Nederlandse Staat in het gelijk en verklaarde op 4 maart 1952 dat de Militaire Ambtenarenrechter niet bevoegd was om in deze zaak een uitspraak te doen. Daarmee werd het ontslag gehandhaafd. In de tweede kamer werd door een parlamentslid van de Anti Revolutionaire Partij, J. Bruins Slot, nog wel gevraagd waarom de regering gezien al die voorbereidingen de Molukkers niet gewoon in dienst nam. De regering vond dat 'politiek gevaarlijk' omdat de Molukkers in wezen asielzoekers waren.

In de verlenging

Ondanks dat de regering het politiek gevaarlijk vond om Molukkers in militaire dienst te nemen, kwam er een derde ronde. Begin 1953 werd een voorstel gedaan voor een semi-militarisering in de vorm van een Burger Bewakingscorps. Dit nieuwe initiatief was geen goedmakertje voor het eerdere ontslag, maar had alles te maken met rust- en ordeproblemen in de Molukse woonoorden. Die zouden kunnen worden getackeld als er iets werd toegegeven aan de Molukkers en ze een plek kregen binnen de sfeer van defensie. Het idee was om een Burger Bewakingscorps (BBC) op te zetten bestaande uit 2.000 man. Deze zou weliswaar geen militaire status krijgen maar wel op 'paramilitaire leest geschoeid' zijn. Bovendien zou in het BBC rekening gehouden worden met de voormalige rangen van de Molukse militairen. Daarnaast zouden de werkplaatsen in de kampen worden uitgebreid tot 1.500. Waarmee alle 3.500 ex-militairen een plaats zouden hebben gekregen. In eerste aanleg werden deze plannen enthousiast ontvangen in de Molukse woonoorden. Toen echter de Molukse belangenorganisaties aanvullende eisen begonnen te stellen werd het moeilijk. Zij wilden bijvoorbeeld dat het corps 'het Zuid-Molukse Burgerbewakingscorps' zou gaan heten en dat de regering alsnog de demobilisatierechten van de Molukse ex-soldaten zou erkennen. De Nederlandse regering ging niet op de eisen in en stuurde inschrijvingslijsten voor het BBC naar de woonoorden. Uiteindelijk tekenden slechts 39 personen voor deelname aan het BBC. Waarmee de semi-re-militarisering op een failliet was uitgelopen.

Geen nieuwe rondes

Nieuwe rondes in de strijd voor re-militarisering kwamen niet meer. Van Rijckevorsel deed nog wel wat voorstellen aan de regering om de Molukkers voor bewakingsdoeleinden of op vrijwillige basis in te schakelen. Al deze voorstellen stuitten op een weigering van de Minister van Oorlog (zoals het ministerie indertijd heette). De minister vond bovendien dat weigering om deel te nemen aan het BBC door Molukkers niet mocht worden beloond. Van Molukse zijde werd geen poging ondernomen om een

nieuwe rond in te gaan door bijvoorbeeld bij de Civiele Rechter een schadevergoeding te eisen. Dat zou logisch zijn geweest nadat de ambtenarenrechter onbevoegd was verklaard. Volgens advocaat Van Rijckevorsel werd die stap niet genomen omdat de gang naar de civiele rechter voor een schadevergoeding zou betekenen dat de Molukkers het ontslag accepteerden. Bovendien zou het niet voor alle Molukse militairen financieel gunstig uitpakken.

Meer achtergronden vindt u in 'In Nederland gebleven'. Te bestellen door te mailen naar nwigard@museum-maluku.nl. De kosten zijn **17,00** euro (incl. verzendkosten)